

CRAIG THOMPSON

Syntynyt: 1975 Michiganin Traverse Cityssa Yhdysvalloissa. Kasvoi Wisconsinin maaseudulla.

Julkaistut sarjakuvat: Good-bye, Chunky Rice (1999), Blankets (2003), Carnet de Voyage (2004), Habibi (2011).

Nykyinen asuinpaikka: Portland, Oregon, Yhdysvallat

Craig Thompson työpöytänsä ääressä.

© OCENYMAHA/WIKIMEDIA COMMONS

Painavien tarinoiden mies

Craig Thompson ihastutti lukijoita jo vuonna 2003 ilmestyneellä Blankets-albumillaan. 600-sivuinen omaelämäkerrallinen sarjakuvaromaani ei ole jäänyt miehen ainoaksi suurtyöksi.

TEKSTI REETTA LAITINEN

Craig Thompsonin (s. 1975) uusin sarjakuvaromaani on vuonna 2011 ilmestynyt *Habibi*. Tuhannen ja yhden yön tarinoista inspiraation saanut fantasiakertomus on eppinen niin aiheeltaan kuin mittasuhteiltaan. Lähes 700-sivuisen järkäle ilmestyy maaliskuussa myös suo-

meksi Liken kustantamana. Thompson valotti Habibin taustoja ja syntyhistoriaa Angoulêmen sarjakuvafestivaaleilla tammikuussa 2012 ranskankielisen laitoksen juuri ilmestyttyä.

Nuoren miehen kasvukivuista ja ensimmäisestä rakkaudesta kertoneen *Blanketsin* jälkeen Thompson ei halunnut enää piirtää itseään tai Amerikkaa. Fantasia ja eppisyys sekä toisaalta Joe Saccon tapainen kriisialueiden

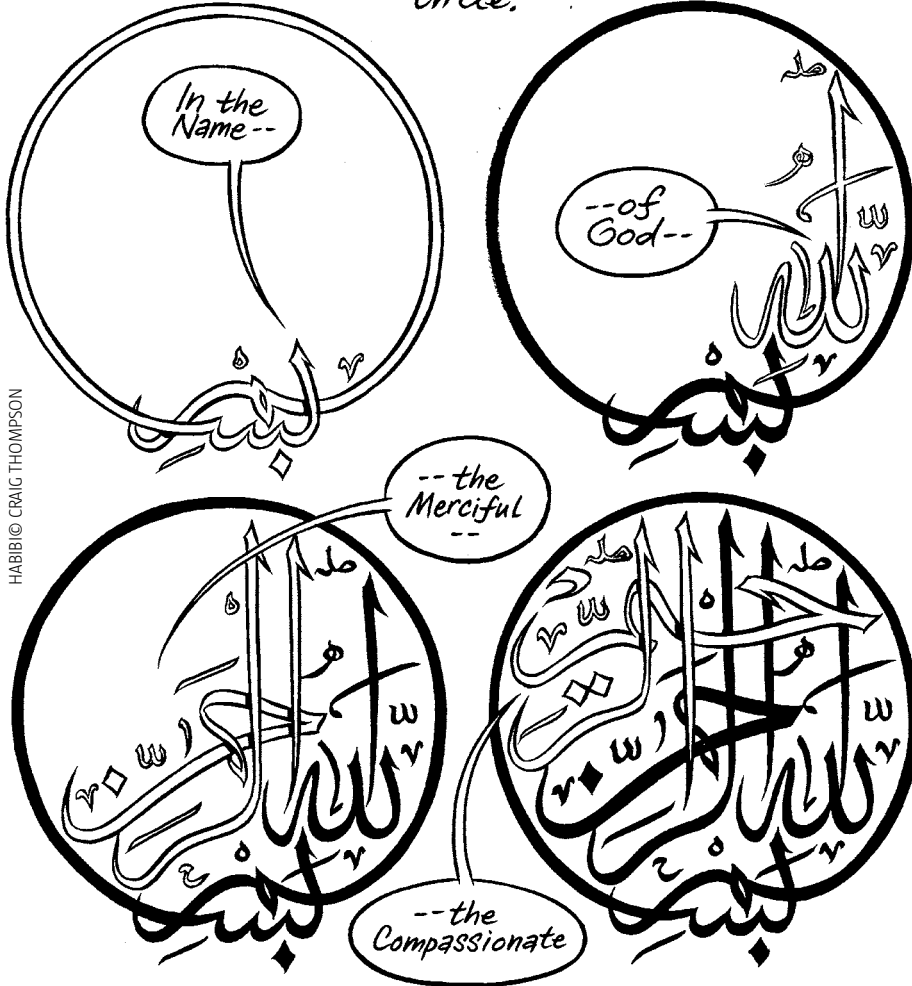
sarjakuvajournalismi kiinnostivat. Journalismiin Thompson ei kuitenkaan katsonut olevansa tarpeeksi rohkea. *Habibi* on kompromissi näistä kaikista.

Sarjakuvaromaani lähti yksinkertaisesta visiosta. Aivan aluksi Thompsonin päähän syntyivät hahmot: kaksi lapsiorjaa. Mistään muusta hän ei vielä tiennyt. Thompson alkoi perehtyä orjuuden historiaan. Hän luki orjuu-

(Bismillahrahmanirahim)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Bismillah
becomes a
circle.

HABIBI © CRAIG THOMPSON

Arabialaisella kalligrafiallakkin voi kertoa tarinaa.

den eri muodoista niin Yhdysvalloissa kuin muuallakin maailmassa. Erityisesti häntä kiinnosti arabien orjakauppa.

Seuraavan valaistumisen Craig Thompson koki lukiessaan Tuhannen ja yhden yön tarinat ensimmäistä kertaa. Hän rakastui teokseen ja päätti sijoittaa hahmot tähän maailmaan. *Habibi* onkin häpeilemättömän orientalistinen teos arabialaisen kertomusperinteen muulle maailmalle 1800-luvulla esitelleen brittiläisen tutkimusmatkailija Sir Richard Burtonin hengessä.

Pako toisiin maailmoihin

Thompson eli lapsuutensa Wisconsinissa pienessä, umpikristillisessä kaupungissa. Ympäristö oli täysin homogeeninen, Thompson ei tuntenut edes ketään vieraskielistä. Itse asiassa hänelle ei ollut edes valjennut, että ihmiset voivat opetella vieraita kieliä tai suorittaa korkeakoulututkinnon. Kuitenkin hän päätyi

Romanttinen rakkaus on kuin shamanistinen matka sielun syövereihin.

opiskelemaan collegeen. 19-vuotiaana Thompson sai stipendin Pariisiin matkaa varten. Se oli ensimmäinen kerta, kun hän kävi suurkaupungissa.

- Pariisi ei järkyttänyt niin paljon kuin Wisconsinin paluu. Se oli varsinainen kulttuurishokki. Ympäristö tuntui yhtäkkiä ahdasmieliseltä ja jotenkin groteskilta, Thompson muistelee yli 17 vuotta myöhemmin.

Sarjakuvat Thompson löysi aluksi sunnuntailehden sivuilta. *Tenavat* sekä *Lassi ja Leevi* kolahtivat ensin. Blanketsissa Thompson on kuvannut ankeaa kasvuympäristöään ja taipumustaan eskapismiin. Apteekin karkkihyllyn vieressä myytävät supersankarisarjakuvat tarjailivat runsain määrin todellisuuspakoa ja vieraita maailmoja. Lisää sarjakuvia Craig ja hänen pikkuveljensä tilasivat postimyyntikatalogien kautta. Rahaa veljekset saivat työskentelemällä naapurifarmeilla.

- Minulla ei ole oikeastaan ikinä ollut kesälomaa. Jo aivan lapsena kuljin äitini mukana, kun hän kävi töissä toisten farmeilla. Kymmenvuotiaasta lähtien olin kesät töissä dollarin tuntipalkalla. 40 tuntia viikossa.

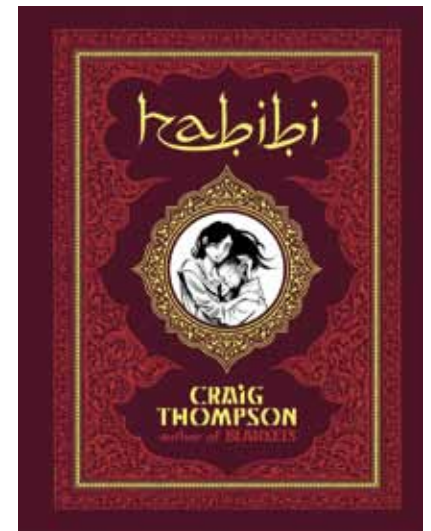
Kirjan kansat

Kristillisen kasvatuksen saaneella Thompsonilla ei ollut minkäänlaista visiota muslimiudesta tai islamista ennen syyskuun 11. päivän iskuja. Islamien pahuutta julistettiin terroriiskujen jälkeen ympäri Yhdysvaltoja. Vasta *Habibia* tehdessään Thompson sai ensimmäiset muslimikontaktinsa, jotka auttoivatkin suuresti *Habibin* tekoprosessissa. Useat heistä olivat alun perin Thompsonin faneja. Monista tuli sittemmin tärkeitä ystäviä.

Islamiin tutustuessaan Thompson tajusi tärkeän asian. Yhtäläisyyksiä kristinuskon kanssa oli enemmän kuin eroavaisuuksia. Uskonnot olivat käytännössä samoja. Koraani ja Raamattu ovat vuoropuhelussa toistensa kanssa ja niiden tarinat viittaavat toisiinsa. Kaikilla "Kirjan kansoilla" on yhteiset juuret ja Abraham on kaikkien kantaisä. Jeesus ja Maria ovat tärkeitä hahmoja myös islamissa. Thompson luki *Koraanin* englanniksi, mutta vaikutti silti suuresti sen runollisesta kielestä.

Islam-teeman mahdollisesta tulenarkuudesta Thompson ei ollut huolissaan.

- Blankets sai niin huonon vastaanoton perheeltäni, että se vapautti minut tekemään mitä vaan. Palaute ei voisi kuitenkaan mennä enää huonommaksi. Puhuin *Habibista* paljon muslimiystävieni kanssa. He hyväksyivät ai-

Sankaritar ja oopiumpiippu.

heen ja käsittelytavan. Tanskan pilapiirrosten kaltaiset kohut ovat osin median aikaansaannosta. Yhdysvalloissa muslimit ovat yleensä avoimempia dialogille kuin kristityt.

Uskontoa haastavammaksi aiheeksi Thompson koki seksuaalisuuden. Sitä käsitellään *Habibissa* rohkeasti ja raa'asti, mutta ei kuitenkaan mustavalkoisesti. Thompson katsoo, että seksuaalisuuteen liittyy universaalina ilmiönä aina jotain traumaattista. Seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön ohella jo pelkkä seksuaalisen heräämisen kömpelyys saa aikaan traumoja. Rakkaussuhteessa nämä traumat ja psykologiset solmut paljastuvat, avautuvat ja parantuvat.

- Romanttinen rakkaus on kuin shamanistinen matka sielun syövereihin.

Sarjakuva on musiikkia

Sarjakuvien syntyprosessi lähtee alitajunnasta. Kuva on kaiken alku. Thompson kerää jatkuvasti kuvia, symboleita ja ajatuksia. Kuvia ja sanoja ei voi erottaa toisistaan, vaan hän piirtää ja kirjoittaa yhtä aikaa. Arabialainen kaligrafia on samanlaista: se on kuin sarjakuvaa tai musiikkia itsessään. Thompson ei oppinut Habibia tehdessään arabiaa, mutta oppi kyllä aakkoset.

Thompson aloitti Habibin työstämisen suoraan, mutta jäi pian jumiin. Eteenpäin hän pääsi vasta löytäessään sivuihin ja kirjaan rakenteen arabialaisesta yhdeksänruutuises-ta talismanista. Tiukat raamit olivat tärkeät monipolvisen tarinan koossapitämiseksi. Siinä missä omaelämäkerrallisessa kertomuksessa on itse tarina jo valmiina, tarvitsee fiktio selkeitä rajoja.

- Fiktion ongelma on sama kuin meidän amerikkalaisten - liikaa vapautta!

Huolellinen tutkimustyö oli Thompsonille tärkeää Habibia tehdessä. Hän luki paljon kirjallisuutta aiheesta ja aiheen vierestä. Internet oli tiedonlähteenä toissijainen, sillä se vei liikaa sivupoluille ja ristiriitaisiin tutkimuksiin. Kirjat olivat tärkeitä myös visuaalisena lähteenä.

- Aina voi lukea ja tutkia lisää. Jossain vaiheessa se kuitenkin täytyy osata lopettaa ja ruveta tekemään omaa.

Craig Thompsonin työmetodit eivät sovi kärsimättömille. Kaksi vuotta hän pelkästään kirjoitti ja luonnosteli tarinaa pikkukuvilla. Tämän jälkeen hän teki raakaversiosta Thompson editoi satoja sivuja ja vasta sitten pääsi piirtämään lopullista jälkeä. Prosessi oli jatkuvaa editointia ja uudelleenpiirtämistä.

Habibi oli tarkkaan suunniteltu, mutta loppua Thompson ei tiennyt kuin vasta ai-

Fiktion ongelma on sama kuin meidän amerikkalaisten - liikaa vapautta!

van viime metreillä, 4-5 vuoden työn jälkeen. Erilaisia lopetuksia hän kirjoitti noin kymmenen.

- Sarjakuvan tekemisessä hienointa on, ettei ikinä tiedä, mihin päättyy. Se on upea tunne. Seurustelusuhteet ovat vähän samanlaisia.

Craig Thompson ei sijoittanut Habibia mihinkään tiettyyn aikaan tai paikkaan. Maailma muistuttaa tuhannen ja yhden yön tarinoista, mutta toisaalta heti ensimmäisillä sivuilla vilahtaa nykyaikaan vihjaava moottoripyörä. Tarinan edetessä myös sen puitteet paljastuvat pala palalta. Toisaalta ympäristö on palatseineen, sulattaaneineen ja karavaaneineen satumainen, mutta toisaalta paikka voisi olla missä tahansa 2000-luvun kehitysmaassa. Kuilu eri kansanosien välillä on pohjattoman syvä.

- Kolmannessa maailmassa tavallaan eletään eri vuosisatoja rinnakkain.

Habibin maailmassa, Wanatoliassa, on runsaasti palasia todellisesta maailmasta. Siinä yhdistyvät Thompsonin matka Marokkoon ja kameliratsastus aavikolla, itämaiset mosaiikit ja tekstuurit, Turkin suuri patohanke - Kaakkois-Anatolian projekti - sekä kuvat hurrikaani Katriinan myrskytuhoista. Kaukaisemmat vaikutteet tulevat Vietnamista ja Intiasta.

Kantava symboli läpi kirjan on vesi.

- Kaikissa kirjoissani on ollut vesi-elementti läsnä. Se on tärkeämpi ja ajankohtaisempi kuin esimerkiksi öljy. Taistelu vedestä aiheuttaa tulevaisuuden sodat.

Urakan jälkeen

Habibin vastaanotto on ollut pääasiassa positiivista. Kirjailija Zadie Smith kirjoitti Harper's Magazineen kehuva arvio, minkä jälkeen muutkin lehdet innostuivat. Negatiivistakin palautetta on toki tullut. Thompson on saanut syytöksiä muun muassa orientalismin, rasismin ja seksismin.

- Nämä kaikki syytökset ovat tulleet tosin valkoihoisilta miehiltä.

Menestyksestä kertoo myös käännösten suuri määrä. Alkuperäinen teos ilmestyi vasta syksyllä 2011, mutta se on ehditty kääntää jo usealle kielelle. Thompson itse näkisi mielellään kirjan käännettynä arabiaksi. Tosin sitä hän joutunee vielä odottamaan.

- Minut kutsuttiin Abu Dhabiin esittelemään Habibia, mutta itse kirjaa ei olisi myyty ollenkaan. Sensuuri johtuu ilmeisesti kirjan runsaasta alastomuudesta.

Vaikka yksi suurtyö on nyt valmiina, ei Thompson silti aio jäädä lepäilemään laakereilleen. Hänellä on tekeillä peräti kolme projektia. Yksi niistä on eroottinen sarjakuva. Toinen, ei-fiktiivinen, käsittelee USA:n ja Kiinan kauppasuhteita.

Kolmas sarjakuvaprojekti on lapsille suunnattu.

- Haluaa antaa lapsille takaisin kaiken sen hyvän, mitä olen itse sarjakuvista saanut. ●